

Полухіна Ольга,
концертмейстерка Полтавської міської
школи мистецтв «Мала академія
мистецтв» імені Раїси Кириченко
(м. Полтава)

МИСТЕЦТВО КОНЦЕРТМЕЙСТЕРА: ІСТОРИЧНИЙ АСПЕКТ

***Анотація.** Наголошується, що на сьогодні концертмейстер поєднує в собі функції педагога, виконавця, імпровізатора та психолога. Мистецтво акомпанементу розглядалось як своєрідна форма імпровізації. Естетичний інтерес до ансамблевого виконавства призвів до вдосконалення виконавського компонента концертмейстерства. Важливим у роботі концертмейстера є розвиток і посилення педагогічного і психологічного компонентів у професії.*

***Ключові слова:** концертмейстер, акомпанемент, імпровізація, ансамбль.*

З перших моментів становлення професійного мистецтва музикант, як правило, поєднував функції композитора, виконавця, який володів грою на декількох інструментах, інтерпретатора власних творів, педагога, концертмейстера і диригента. З часом на основі цих функцій сформувались самостійні професії. Концертмейстерство, яке на сьогодні розглядається як самостійний вид діяльності у процесі практики акомпанування і художньо-педагогічної корекції ансамблю з солістами, є прикладом універсального поєднання в межах однієї професії компонентів майстерності педагога, виконавця, імпровізатора та психолога. В процесі становлення відбувалося поступове вдосконалення всіх її компонентів.

З часів появи клавірного мистецтва основою для різноманітної діяльності музиканта слугували імпровізаторські здібності, що забезпечували професійну універсальність. Мистецтво акомпанементу розглядалось як своєрідна форма імпровізації, якою у XVI-XVIII століттях володів будь-який

виконавець. Концертмейстеру був необхідний дар імпровізації оскільки акомпанемент не виписувався повністю, для його запису використовувався цифрований бас, так званий генерал-бас (мал. 1). Органіст або клавесиніст, акомпануючи солісту чи ансамблю, доповнював ноти акордів та імпровізував зв'язки між ними (мал. 2) [2, с. 58].

мал. 1

мал. 2

Із розвитком камерної музики починає зростати значення акомпанементу, збільшується його художній зміст. Вагому роль грав естетичний інтерес до ансамблевого виконавства. В домашньому музикуванні, для якого спочатку призначалась камерна музика, відбувалось не тільки музичне, а й людське спілкування. Так, у творчості віденських класиків можна зустріти немало перекладень фортепіанних сонат для виконання в ансамблі зі скрипкою, що було обумовлено вказаними причинами, а також з метою популяризації власних творів.

У XIX^ост. вдосконалювався виконавський компонент концертмейстерства. Гастрольна діяльність вокалістів, інструменталістів-віртуозів вимагала появи піаністів, що володіли мистецтвом гри в ансамблі, здатних швидко засвоїти великий об'єм нотного тексту. В цьому випадку функції піаніста були лише акомпануючими. Спеціального навчання даної професії, як в широкій практиці приватних уроків, так і у стінах музичних академій та консерваторій не існувало. Інтерес до діяльності акомпаніатора тим не менш, підвищувався як до можливого джерела заробітку.

Важливим моментом для даного виду діяльності виявився розвиток педагогічного компоненту. Історія становлення концертмейстерства як

професії, що переважно відображає нерівноцінне ставлення до піаністів, знає приклад суспільного визнання концертмейстера як педагога, психолога, спеціаліста широкої компетенції з інтуїтивним відчуттям соліста. Мається на увазі високе звання маестро, яким іменувався концертмейстер-художник в Італії, що шліфував майстерність вокалістів на найвищих етапах їх професійного розвитку.

З середини ХІХ^ост. концертмейстерство, як окремий вид виконавства, оформлюється в самостійну професію. Професійне ставлення до мистецтва акомпанементу закріпилося введенням в музичні заклади предметів даного профілю. В консерваторіях вводяться спеціальні класи для вдосконалення ансамблевих навичок піаністів та інструменталістів. Тип концертмейстера-маестро, в продовження італійських традицій, пізніше яскраво проявився в іменах Михайла Біхтера, Важі Чачави та інших піаністів [4, с. 288].

У цей час відбувалось посилення психологічного компоненту в професії, який був обумовлений особливостями слов'янського «музичного менталітету». Концертмейстерська школа знаходилась під впливом естетики народно-пісенної та романсової культури – її образно-поетичного змісту. Наспівність виконання, тонкий ліризм, безпосередність та теплота душевного висловлювання, проникливість інтонування – ці якості визначили образ не тільки вокаліста, але і акомпаніатора [3, с. 216].

Реформа музичної освіти 1922 року встановила трьохступеневу систему професійного, музичного навчання (школа-технікум-консерваторія), була організована широка мережа музичних шкіл загального музичного розвитку, де з часом все більша увага приділялась професійній спеціалізації виконавців-інструменталістів, починаючи з дитячого віку. Фортепіанна партія в творах педагогічного репертуару, більша частина якого була створена першими радянськими педагогами-інструменталістами, була дуже проста і не потребувала високої виконавської майстерності. Все більш важливим стає психологічний аспект концертмейстерства, особливо при роботі з дітьми. В деяких ситуаціях, що складаються в процесі

відповідальних концертів, конкурсних виступів, концертмейстер в повному сенсі виконує функції психолога, який вміє зняти зайву напругу соліста, здатен знайти точну яскраву асоціативну підказку для артистичного настрою. Не менш відповідальні на перший погляд непомітні функції концертмейстера у звичайній класній роботі [1, с. 4].

Разом із розвитком інструментальної освіти, ростом виконавського рівня учнів та значним розширенням репертуару, зростали вимоги до концертмейстера не тільки стосовно його виконавської майстерності, але і його педагогічної цінності як партнера-наставника в ансамблі, музиканта-художника.

На даний момент, діяльність концертмейстера у сфері спеціальної музичної освіти є однією з найпоширеніших для піаністів. Не дивлячись на вагомі відмінності з ансамблевими, педагогічними та виконавськими видами діяльності піаніста, для концертмейстера залишаються актуальними найбільш універсальні критерії професійної майстерності: концертмейстерська інтуїція, чуття, такт, гнучкість, які забезпечують ансамблеву єдність та художню цілісність музичної концепції.

Список використаних джерел

1. Коцюрба[°]Н., Дуда[°]С. Мистецтво концертмейстера: творчий і педагогічний аспект діяльності // *Paradigm of knowledge*. 2019. Т. 2. № 34. 10[°]с.
2. Кретов А. І. Феномен піаніста-концертмейстера в соціокультурному просторі: діалог історії й сучасності // *Культурологічна думка*. 2017. № 12. С. 56–63.
3. Молчанова Т. О. Мистецтво піаніста-концертмейстера у соціокультурному контексті сучасності // *Українська культура: минуле, сучасне, шляхи розвитку*. 2013. Вип. 19(1). С. 212–217.

4. Умрихіна О., Подолян А. Роль піаніста концертмейстера в педагогічній освіті // *Збірник наукових праць УДПУ імені Павла Тичини*. Умань : ВПЦ «Візаві», 2017. Вип. 2, Ч. 2. С. 286-295.

Пустяк Руслан,

викладач Полтавської міської школи мистецтв «Мала академія мистецтв» імені Раїси Кириченко,

Русняк Григорій,

викладач-методист Полтавської міської школи мистецтв «Мала академія мистецтв» імені Раїси Кириченко,

Карпенко Тетяна,

викладачка Полтавської міської школи мистецтв «Мала академія мистецтв» імені Раїси Кириченко (м. Полтава)

ЗНАЧЕННЯ РЕПЕРТУАРУ У ДІЯЛЬНОСТІ МУЗИЧНОГО КОЛЕКТИВУ

***Анотація.** У статті наголошується, що правильний добір музичного репертуару є одним із найбільш відповідальних моментів у творчому житті дитячого колективу. Наголошується, що обираючи репертуар, художній керівник колективу має звернути увагу на особистий професійний рівень кожного учасника ансамблю, ідейно-мистецьку значимість музичного твору, актуальність теми, інтерес учнів до твору, враховувати різноманітність видів та жанрів.*

***Ключові слова:** репертуар, діяльність, ансамбль, критерії, потенціал.*

Правильно підібраний репертуар має велике значення в естетичному вихованні творчої особистості кожного учасника ансамблю, та забезпечує можливість вирішення мистецько-творчих та виховних завдань одночасно. Чим багатший і різноманітніший репертуар колективу, створений педагогом та учасниками ансамблю, тим ширші можливості для розкриття творчих здібностей учнів. Підбір репертуару вимагає від педагогів чіткого